

Uluslararası İlişkiler Disiplininin Postkolonyal Yapı-Sökümü*

Şeyda GÜDEK-GÖLÇEK¹

Özet

Postkolonyal Teori, en genel ifadeyle, kolonici ve kolonize toplumlar arasındaki kolonyal ilişkilerin, kolonyalizmin biçimsel olarak sona ermesiyle sonlanmadığını ve ekonomik, siyasi, kültürel, entelektüel ve söylemsel boyutta devam ettiğini vurgulamaktadır. Bu tahakküm araçlarını araştırmayı ve Batı-merkezciliği sorunsallaştırmayı içermektedir. Bu bağlamda, Uluslararası İlişkiler disiplininin Batı-merkezci doğasını aşabilmek için yararlı bir analitik çerçeve sunmaktadır. Çalışmada, postkolonyal bakış açısıyla, Uluslararası İlişkiler disiplininin Batı-merkezciliği sorunsallaştırılmış ve bu hiyerarşinin tahakküm araçları araştırılmıştır. Böylece disiplinin uluslararasılaşması için aşılması gereken kısıtlılıkların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Sonuçta ana akım kuramların Batı-merkezci yaklaşımları, disiplinde Öteki'nin özneliği, tarih yazımı ve disiplinin akademisindeki hiyerarşi sorunlu alanlar olarak tespit edilmiştir. Postkolonyal yaklaşım bu sorunları ortaya çıkartarak, disiplinde Öteki'ni temsil etmeye, Öteki'nin tarihine, özneliğine ve diğer Ötekili unsurlara yer açmaya, kısaca Öteki'nin maduniyetine son vermeye yardımcı olmaktadır.

Anahtar kelimeler: Postkolonyal Teori, Kolonyalizm, Batı-merkezcilik, Öteki, Madun

Jel Kodu: F50, F54, F59

Postcolonial Deconstruction of International Relations Discipline

Abstract

In the most general terms, Postcolonial Theory emphasizes that colonial relations between colonial and colonized societies do not end with the formal end of colonialism and continue in economic, political, cultural, intellectual and discursive dimensions. It includes exploring the means of this domination and problematizing Western-centrism. In this context, it offers a useful analytical framework to overcome the West-centric nature of the International Relations discipline. In this study, from a postcolonial perspective, the West-centrism of the International Relations discipline is problematized and the tools of domination of this hierarchy are investigated. Thus, it is aimed to identify the limitations that need to be overcome for the internationalization of the discipline. As a result, the Western-centred approaches of mainstream theories, the subjectivity of the Other in the discipline, historiography, and the hierarchy in the discipline's academy have been identified as problematic areas. By revealing these problems, the postcolonial approach helps to represent the Other in the discipline, to make room for the history, subjectivity, and other factors of the Other, in short, to put an end to the Other's subordination.

Keywords: Postcolonial Theory, Colonialism, West-centrism, the Other, Subaltern

Jel Codes: F50, F54, F59

ATIF ÖNERİSİ (APA): Güdek-Gölçek, Ş. (2022). Uluslararası İlişkiler Disiplininin Postkolonyal Yapı-Sökümü. *İzmir İktisat Dergisi*. 37(2). 296-317. Doi: 10.24988/ije.775107

* Bu makale "Uluslararası İlişkiler Disiplini'nde Post-Kolonyal Teori" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Arş. Gör., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Niğde, Türkiye **EMAIL:** seydagudek@gmail.com **ORCID:** 0000-0001-8753-2998

1. GİRİŞ

Irka dayalı dışlamalar, Avrupalıların daha sonra dışarılıklar veya yabancılar hakkında oluşturacakları imgeler açısından kalıcı nitelikte bazı ana kalıplar tarihin erken dönemlerinde oluşturulmuştur. Bu ayrımcılık Avrupa kökenli kolonyal yayılcılık ile içselleştirilmiş, geliştirilmiş ve yeniden işlenmiştir. Çeşitli Avrupa uluslarının kolonyal girişimleri arasında devasa farklılıklara ve kolonileştirilen toplumların barındırdıkları çeşitliliklere rağmen, bu halklar için birbirine oldukça benzer ve ırksal aşağılamaya dayalı klişeler üretilmiştir. Doğu'nun halkı barbar ya da yoz şeklinde nitelenirken, Afrikalılar veya Yerli Amerikalılar, Avrupalıların onlarla karşılaşmasından doğmuş gibi tasarlanmış ve ilkellik söylemleriyle kuşatılmıştır. Aralarında bunlar gibi nüanslar olmakla birlikte, genelde İngiliz, Fransız, Hollandalı, İspanyol ve Portekizli kolonyalistler tembellek, saldırganlık, kabalık, oburluk, cinsel serbestlik, ilkellik ve irrasyonellik gibi özellikleri çoğunlukla (tutarsız ve çelişkili bir biçimde) Afrikalılara, Yerli Amerikalılara, Hintlilere, İrlandalılara ve diğer halklara atfetmişlerdir (Miles, 1989: 131). Irkçı ideolojiler ile kolonyalizm arasındaki diyalektik bağ, aynı zamanda kolonyal pratikleri yapılandırmıştır. Buna göre kolonicilerin yerli halkla etkileşime girme tarzları arasında farklılıklar oluşmuş ve bu farklılıklar ırk söylemleri ve kimlikleri üzerinde etkili olmuştur. Fakat her haliyle, hiyerarşik olan kolonyal söylem seyahat anlatıları, "bilimsel" çalışmalar ve tarih yazımı gibi çeşitli araçlarla Avrupa ile onun ırksal olarak aşağısı olan Ötekiler arasındaki ayrımı perçinlemiştir.

Avrupa'nın kolonyal pratikteki (ten rengi, dini farklılık ve hatta Avrupalı olmamak gibi farklı imgelere bağlı olarak kurgulanan) tutarsız ırkçı yaklaşımı, kolonyalist yönetimler tarafından çok gerçek eşitsizliklere dönüştürülmüştür. İlk olarak, Avrupa ile başlayan Batı kaynaklı bu eşitsizlik pek çok alana yansımış ve bir disiplin olarak Uluslararası İlişkiler de bundan nasibini almıştır. Uluslararası İlişkiler, Batı'nın küresel siyasetteki hâkimiyetiyle doğru orantılı bir şekilde, kurulan ilk kürsülerle Batılı kurumlarda doğmuş, disiplinin felsefi ve tarihi zemini Batılı kaynaklara dayalı olarak inşa edilmiştir. Bu nedenle hem bir disiplin olarak Uluslararası İlişkiler'in hem de bir ilişki biçimi olarak uluslararası ilişkilerin tarihi ve gelişimi, Batı'nın tarihi ve gelişimiyle özdeşleştirilerek anlatılmıştır. Disiplinin bu Batı-merkezci dar görüşlülüğü kaçınılmaz olarak dünyanın geri kalanının tarihini, sorunlarını ve öznel bakış açılarını dışlamıştır. Disiplinin, uluslararası ilişkileri ve dolayısıyla özne olarak tüm ulusları kapsamaması gerekirken, bu denli dar görüşlü olması Uluslararası İlişkiler'i Batı'nın sübjektif bir çalışma alanı gibi göstermiştir.

Disiplinin gerçekten uluslararası yapmak için ötelenen veya yok sayılan toplumların sesini disipline duyurmak zorunludur. Zira bu haliyle disiplin uluslararası ilişkileri değil, daha çok Batı'nın uluslarla ilişkilerini ifade etmektedir. Üstelik günümüz uluslararası ilişkilerinin oluşumunu, işleyişini ve dinamiklerini doğru okumak için ihmal edilen Ötekini bulmak ve buzdağının görünmeyen kısmını keşfetmek gereklidir. Bunun için disipline hiyerarşik bir yapıda olmaksızın, Batı-dışının bakış açısını ve bilgisini kazandırmak ve Batı-dışından akademisyenlere yer açmak gerekmektedir.

1980'li yıllardan itibaren etkisi artan postpozitivist kuramlarla disiplin eleştirel gözle değerlendirmeye ve bu sınırlılıklar aşmaya başlanmıştır. Disipline kazandırılan kuramlar ve Batı-dışından akademisyenler iktidar ilişkilerini sorgulayarak Öteki'ne önemli bir alan sağlamaya başlamıştır. Bu yaklaşımlardan biri olan Postkolonyal Teori pek de uluslararası olmayan disiplinin Batılı düşünce tarzını değiştirmeyi amaçlamaktadır. Kolonyalizme dair tarih, sorunlar, kurumlar ve aktörler merkeze alınarak, uluslararası ilişkiler okuması yapılmaktadır. Bu anlamda, disiplinin Batı-merkezli ana akım kuramları eleştirel bir gözle değerlendirilmeye ve bu kuramların dünyanın geri kalanını nasıl ötekileştirdiği gösterilmeye çalışılmaktadır. Postkolonyal bakış açısı disiplinin hegemon söylemlerine, kurumlarına, prensiplerine ve kavramlarına Öteki'nin gözünden bakmaya yardımcı olmaktadır.

Bu nedenle çalışmada Postkolonyal Teori'den, analitik bir çerçeve olarak yararlanılarak disiplinin yapı-sökümü yapılmaya çalışılmıştır. Böylece henüz gelişim aşamasında olan Uluslararası İlişkiler kuram ve çalışmalarının, uluslararasılaşması için aşılması gereken sınırlılıkların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Disiplinin hâkim yaklaşımları, temel eğilimleri, işleyişi ve dinamikleri Öteki'nin bakış açısıyla incelenmiştir. Postkolonyal bir yaklaşımla disiplinin teorik ve akademik zemini eleştiri süzgecinden geçirilmiştir. Nihayetinde disiplinin Batı-merkezli doğası, Batı dışının marjinalize edildiği özne-nesne ilişkisi, tarih yazımı ve akademik çevrelerde olan hiyerarşi postkolonyal düşünce biçimine göre problemlili bulunmuştur. Bu nedenle bu sorunlar çalışmanın temel odak noktalarını oluşturmuştur.

Çalışmada öncelikle kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. Bu kısımda çalışmaya ilişkin temel kavramlar olan kolonyalizm, neokolonyalizm ve postkolonyal kavramlarına açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Sonrasında çalışmanın ana kısmına geçilmiştir. Bu kısımda, disiplinin olaylara ve sorunlara yaklaşırken takındığı dar görüşlü Batı-merkezci bakış açısına, görmezden geldiği Öteki'nin özneliğine, tarih anlatısına ve halen disiplinin akademisinde yaşanan ayrımcılığa odaklanılmıştır. Sonuç bölümünde ise Postkolonyal yaklaşımın disiplinin uluslararasılaşmasına yaptığı katkılar ve eksiklikleri ele alınmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Günümüz postkolonyal dünyasını, halen devam eden kolonyal ilişkileri ve bunların tarihi formasyonlarını anlamak adına temel kavramlar önem taşımaktadır. İlk olarak, kolonyalizm kavramının ele alınması gereklidir, çünkü tüm bu güç ilişkilerinin ve Postkolonyal Teori'nin en temelde ortaya çıkmasının nedeni kolonyalizm pratiğidir. Bu nedenle Postkolonyal Teori'nin yapı taşı niteliğinde olan bu kavramı önce idrak etmek gerekmektedir. Daha sonra neokolonyalizm günümüzde ekonomik alanda kolonyal ilişkilerin nasıl devam ettiğini göstermek adına önemlidir. En nihayetinde bu iki kavramı da farklı şekillerde bünyesinde barındıran, kolonyalizm "*sonrası*" dönemin özelliklerini betimleyen ve kurama da ismini veren postkolonyal kavramı değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Söz konusu kavramların, pratiklerinin farklı tarihsel dönemlerde ve coğrafyalarda vuku bulmaları, onları heterojen ve parçalı bir hale getirmiştir. Bu terimlerin çeşitlilikleri yok sayacağı için özetlenmesi mümkün olmadığı gibi, herhangi bir tikel vaka tarafından olumsuzlanması neredeyse kaçınılmaz olduğu için genellemek de olası değildir. Fakat bu ön kabulde birlikte, birtakım ortak görünümlerin olduğu da unutulmamalıdır. Bu nedenle ve Postkolonyal Teori'nin anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla, kavramlar önemli ve mümkün olduğunca (içinde çeşitliliklerin olduğunun farkında olunarak) genel noktalar üzerinden açık bir biçimde izah edilerek kullanışlı hale getirilmeye çalışılmıştır.

Kolonyalizm² kavramı, "*çiftlik*" ya da "*yerleşke*" anlamına gelen ve başka topraklara yerleşmiş olsa da Roma yurttaşları sayılan Romalılara gönderme yapan Latince "*colonia*" sözcüğünden türemiştir.

---

² Türkçede sömürgecilik kavramı İngilizce "*colonialism*" kavramına karşılık olarak kullanılmaktadır. Ancak kolonyalizm, bir gücün kendi sınırları dışında işgal edip yerleştiği bir bölgede sadece sömürü faaliyetini icra etmesi değildir; bu kavram sömürmek eyleminden çok daha fazlasını ifade etmektedir. Kolonici güç aynı zamanda bu bölgeyi yönetmekte, buradaki toplumun kimliğini ve yapısını kendi lehine birtakım söylemler çerçevesinde manipüle etmekte ve toplumu çıkarlarına uygun şekilde tektipleştirmektedir (Sartre, 2001: iii; Fanon, 2004: xix). Kolonici bu yerdeki insanları nesneleştirerek/şeyleştirerek (Cesaire, 1972: 6) onları yurttaşlıktan çıkarmakta ve insan haklarını ihlal etmektedir (İpek ve Oyman, 2014: 406). Dolayısıyla kolonici, kolonize ettiği bölgenin kaynaklarını kendi için kullanıp/sömürmenin yanında burada yaşayan insanların yaşamlarına da doğrudan müdahale eden bir güçtür. Bu nedenle burada kullanılan kaynaklar da dâhil literatürdeki neredeyse bütün kaynaklarda "*colonialism*" kavramı sömürgecilik olarak kullanılmış olsa

Dolayısıyla “*colonia*”, yeni bir yere yerleşen, aynı zamanda anayurda tabi olarak veya anayurt ile bağlantısını koruyarak, bu yerde bir topluluk oluşturan bir grup insanı ifade etmektedir. Bu nedenle kolonyalizm, bir anlamda farklı halkların karşılaşmasına, fetihlere ve tahakküme de çağrışım yapmaktadır (Loomba, 2000: 19). Bu bağlamda kolonyalizm, bir halkın diğerini ekonomik olarak sömürmesinin yanında kolonileştirilen insanların sosyal alanlarını, hassasiyet ve kültürlerini şiddet eşliğinde bozan ve toplumu koloninin lehine yeniden biçimlendirmeye çalışan bir süreç olarak tanımlanabilir (Horvath, 1972: 46). Toplumu yeniden biçimlendirme veya yeni bir toplum oluşturma çabaları zorunlu olarak ticaret, pazarlık, savaş, soykırım, köleleştirme ve isyan dahil olmak üzere kapsamlı bir pratikler silsilesini içermektedir (Loomba, 2000: 19; Fanon, 2004: 57). Kolonici bu şekilde koloni nüfusunu kendi çıkarlarına uygun şekilde yeniden yapılandırmakta ve homojenleştirmektedir.

Yaklaşık olarak, I. Dünya Savaşı'nın ardından yaşanan dekolonizasyon süreci sonrasında, kolonyalizm biçimsel olarak sona ermiş ve kavram güncel kullanımı neokolonyalizme devretmiştir. Dekolonizasyon ve bağımsızlıkların kazanılması isim ve şekil itibari ile sınırlı kalmış; kolonyal geçmiş ve izleri silinememiştir. Kolonyalizm dönemindeki emperyalist ilişkiler günümüzde yapısal farklılıklar sergilemesine karşın, hegemonya ve bağımlılık nitelik bakımından değişmemiş hatta giderek derinleşmiştir (Smith, 2003: 75-76). Bu durum literatüre neokolonyalizm olarak geçmiştir.

Mevcut sistem bir devletin diğeri üzerinde doğrudan egemenlik kurmasına dayanmasa da ekonomik, kültürel ve (değişen derecelerde) politik müdahalesine izin vermektedir. Bu nedenle kolonyalizm döneminde askeri müdahale, köleleştirme ve zapt etme gibi daha çok şiddete dayalı olarak sürdürülen kolonyal ilişkiler, neokolonyalizm formunda uluslararası ve bölgesel örgütler, çok uluslu ticari şirketler, medya kuruluşları, küçük ve orta ölçekli firmalar ve hükümet dışı organizasyonlar aracılığıyla daha çok zor dışı ve dolaylı yöntemlerle gerçekleştirilmektedir. Neokolonyalizmin en yaygın kullanım şekli ekonomik bağımlılık yaratmak yönündedir (Nkrumah, 1965: 3). Bununla birlikte, askeri müdahalenin de daha az ve örtük bir şekilde başvurulan bir araç olarak varlığı devam etmektedir.

Postkolonyalizm kavramı ise bu alana dair en tartışmalı, tikel bir anlam yükleyebilmekten en uzak ve en muğlak olanıdır. Postkolonyal terimi önüne gelen “*post*” ön ekiyle kolonyal dönem sonrasını işaret eden basit bir kavram gibi görünebilmektedir. Ancak bu “*sonra*” iki çeşit imayı içinde barındırmaktadır: Arkasından gelme anlamında zamansal bir sonra ve önceki dönemin yerini alma anlamında ideolojik bir sonra (Loomba, 2000: 24). Postkolonyal dönem hem biçimsel olarak sona eren kolonyal dönemin ardından geldiği için zamansal olarak “*sonra*”dır hem de neokolonyal ilişkilerin, kolonyalizmin ölümünün ilan edilmesini engellediği için ideolojik bir “*sonra*”dır (Ashcroft vd., 2002: 195). Bir ülke (biçimsel açıdan bağımsız olma anlamında) postkolonyal ve bununla birlikte (ekonomik ve/veya kültürel açıdan bağımlı kalma anlamında) neokolonyal olabilmektedir. Yani bu ülke kolonyal dönemden sonra gelen neokolonyal dönemi tecrübe ettiği için aynı zamanda ideolojik bir sonra olarak da postkolonyaldır. Bu nedenle kolonyalizm tarihiyle bugünkü şekillenmeleri ve merkez ile çevre devletlerarasındaki iktidar yapılarını doğru kavrayabilmek için her iki anlamın da birbirinden dışlamadan algılanması gerekmektedir (Dirlik, 1994: 328-331; Young, 2003: 5-6).

Postkolonyal Teori hem kolonyal dönemi hem de sonrasını ve bu sonrayı biçimlendiren güç ilişkilerini ele almaktadır. En genel ifadeyle, kolonici ve kolonize toplumlar arasındaki kolonyal ilişkilerin, neokolonyalizm formunda ekonomik, siyasi, kültürel, entelektüel ve söylemsel boyutta devam ettiğini vurgulamaktadır. Postkolonyalizm Batı kolonyalizminin, Batı medeniyetinin söylemsel pratiklerinin, kolonyal söylemde özne inşasının ve direnişin analizini içerecek şekilde

---

da bu çalışmada sömürgecilik, sömürge, sömürü ve sömürgeci kavramlarının yerine kolonyalizm, koloni, kolonize ve kolonici kavramlarının kullanılması tercih edilmiştir.

geniş ve çeşitli biçimlerde kullanılmaktadır (Ashcroft vd., 2007: 169). Robert Young'un ifadesiyle (2003:2);

"Postkolonyalizm, Batı ve Batılı olmayan insanlar arasındaki ilişkilerin ve bu insanların dünyalarının incelenmesindeki egemen yolları değiştirmeye çabalar... Bu dünyayı tersine çevirmek demektir. Bu, fotoğrafa diğer tarafından bakmak, Berlin veya Boston yerine Bağdat veya Benin'de yaşarken, bazı şeylerin nasıl farklı görüneceğini tecrübe etmek ve nedenlerini anlamak demektir. Bu Batılıların, Batılı olmayan dünyaya baktıklarında gördüklerin şeyin, gerçeğin kendisinden ziyade, aslında aynadaki kendi yansımaları ve varsayımları olduğu anlamına gelir..."

Özelde, Uluslararası İlişkiler'de ise Postkolonyal Teori disiplinin hegemon söylemlerine, kurumlarına, prensiplerine ve kavramlarına Öteki'nin gözünden bakmaktadır. Disiplinde Öteki'ni temsil etmeye ve Ötekili unsurlara yer açmaya çalışmaktadır. Kısaca Öteki'nin maduniyetine son vermeye ve disiplini, "uluslararası" sıfatının hakkını teslim etmeye zorlamaktadır.

3. ULUSLARARASI İLİŞKİLER'DE POSTKOLONYAL TEORİ: DİSİPLİNİ DEKOLONİZE ETMEK

Postkolonyal Teori, postkolonyal dönemdeki güç ilişkilerinin seyrini göstermek açısından önemli bir analitik bakışı yansıtmaktadır. Bu nedenle Uluslararası İlişkiler disiplini, postkolonyal bakış açısıyla değerlendirildiğinde, bilgi ve iktidar/güç arasındaki ilişkinin disipline hangi söylemleriyle sirayet ettiğini açığa çıkarmaya yardımcı olmaktadır. Böylece disiplinde Batı'nın hegemonyasını sürdüren ve doğallaştıran araçları ortadan kaldırmanın önünü açmaktadır.

Postkolonyal bakış açısıyla incelendiğinde, Uluslararası İlişkiler disiplininde, iktidar ilişkilerinin tarih yazımı, Öteki'nin amilliğinin küçümsenmesi ve uluslararası ilişkilerde meydana gelen her şeyin Batı'nın anlam dünyasından okumak gibi farklı şekillerde kurulduğu görülmektedir. Bu iktidar ilişkilerinin sürdürülmesinde, disiplinin akademik çevrelerindeki Batı ve Batı-dışı akademisyenler arasındaki hiyerarşinin etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle disiplinde olaylara ve sorunlara yaklaşırlarken benimsenen Batı-merkezci dar görüşlü bakış açısı, görmezden gelinen Öteki'nin özneliğini, tarih anlatısı ve disiplinin akademisindeki ayrımcılık ayrı ayrı ele alınmıştır.

3.1. Uluslararası İlişkiler'in Dar Görüşlülüğü: Postkolonyal Dünyaya Batı-merkezci³ Teorik Çerçeve

Uluslararası İlişkiler kurumsal olarak doğduğu yerler, felsefi temelleri ve merkezine aldığı sorunlar açısından Batılı bir disiplin olarak olagelmıştır. Disiplinin ilk kürsüleri Batı'da kurulmuş ve kurumsal çatılar altında, özel olarak bu alandaki ilk çalışmalar Batı'da başlamıştır. Bu dönemlerde etkili olan disiplinin klasikleşen yaklaşımları, tarihi referanslarını Thomas Hobbes ve Immanuel Kant gibi Batılı düşünürlerin fikirlerine dayandırmışlardır. Bu yaklaşımlar egemenlik, demokrasi ve hukukun üstünlüğü gibi özünde Batılı olan ya da Batılı değerlere göre tanımlanmış olan unsurları disiplinin temel kavramları haline getirmişlerdir. Merkeze aldıkları konular ise Batılı devletlerin öncelikleriyle uyum içerisinde olmuştur. Dolayısıyla disiplinde Öteki'nin bakış açısını dışlayan bir eğilim gelişmiştir. Bu nedenle Batılı olan ile Batılı olmayan yaşamların değerine ilişkin bir orantısızlık ortaya çıkmıştır. Bu orantısızlık Batı'nın disiplindeki hegemonik konumuna ek olarak, Batı'nın, bugüne ait olarak görülenlerin daha büyük ahlaki ve siyasi bir önemi olduğuna dair düşüncesinden de kaynaklanmaktadır. Bu nedenle geçmişe ait olan kolonyalizm ya da zamansal olarak ilkel olan/geçmişte kalan Öteki'nin sorunlarının ve gündeminin önemi kalmamaktadır (Helliwell ve

³ Uluslararası ilişkiler disiplininin ilk yıllarında Batı Avrupa'nın, (daha spesifik olarak İngiltere'nin) ağırlığı hissedilmişse de II. Dünya Savaşı sonrasında bu ağırlık yerini ABD'ye bırakmıştır. Fakat bu çalışmada, ABD/Avrupa ayrımı yapılmaksızın, her ikisini de kastederek Batı-merkezcilik (West-centrism) kavramı kullanılmıştır. Bu tercihin temel nedeni disiplinin geleneksel teorilerinin (değişen derecelerde de olsa) Avrupa'nın ve ABD'nin tarihi ve kültürel evrimine dayanarak oluşturulmuş olmasıdır.

Hindess, 2013: 71-73). Dolayısıyla disiplinin teorik gündemi Batılı devletlerde meydana gelen gelişmelere göre şekillenmekte, buna dair konular ve unsurlar odak noktasına oturtulmaktadır.

Batı'nın öz deneyimine dayalı olarak oluşturulan bu teoriler ve terimler, daha çok Batılı devletlerin gerçeklerini yansıtan sınırlı bir bakış açısı geliştirmişlerdir. Fakat bu Batı-merkezli dar görüşlü yaklaşıma rağmen yine de ortaya koydukları gerçekleri, sorunları ve çözümleri tüm dünyaya genelleme eğiliminde olmuşlardır. Bu nedenle Uluslararası İlişkiler'de hâkim olan Batı-merkezli düşünce yapısı, teori ve incelemeye çalıştığı küresel sorunlar arasında bir kopukluğa neden olmaktadır.

Klasik yaklaşımların, uluslararası ilişkilerin hâkim kurumu olarak gördüğü egemenliği evrenselleştirmesi ve temel analiz birimi olarak devleti alması, postkolonyal bakış açısıyla öne çıkan temel teorik sorunlardan birini ortaya çıkarmaktadır (Nair, 2017). Batı'ya özgü olan egemenlik kurumu, Postkolonyalizme göre dekolonizasyon süreci sonrasında evrensel bir kurum ve prensip haline gelmiştir (Rumelili, 2014: 215). Günümüzde postkolonyal devletlerden, Batılı devletlerle aynı şekilde egemenlik sağlanması beklenmekte ve aktörlüğü de bu oranda değerlendirilmektedir. Fakat henüz devlet inşa süreçlerini tamamlamamış olan bu devletler aynı performansı icra edemediklerinden dolayı bu devletlerin durumları incelenirken analiz biriminin ne olacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Vestfalyan kriterleri karşılayamayan bu devletler "*başarısız devlet*", "*haydut devlet*" ya da "*sözde devlet*" gibi yaftalamalara maruz kalmakta ve özneliği sorgulanmaktadır. Bu devletler aktörlükten, güvenikleştirmenin bir konusu haline gelmektedir.

Batı-merkezli güvenlik algılamaları da postkolonyal devletler için benzer bir soruna neden olmaktadır. Mohammed Ayoob (2002: 35-38) Batı dünyasında devletlerin hayati çıkarlarını dış tehditlerden koruma ile neredeyse özleşmiş olan güvenlik algısının, postkolonyal bir devlet söz konusu olduğunda yeterli olmadığını belirtmiştir. Çünkü devletin dışındaki tehditlere ek olarak, sınırlarının içindeki sorunlarla uğraşan postkolonyal devletlerin güvenlik kaygılarını Batı-merkezli bir güvenlik yaklaşımıyla açıklamak mümkün değildir (Krause, 1998: 125-126). Bu nedenle devlet oluşum süreçlerini tamamlamış olan Batılı devletlerin güvenlik tanımıyla postkolonyal dünyanın güvenlik sorunlarını analiz etmeye çalışmak problemlidir.

Bu devletlerin egemenliğin icrasında yaşadığı sorunların kökenleri ise yeterince incelenmemekte ve bunun nedeni olarak yerel kapasite eksikliği gösterilmektedir. Sorunun temellerinin kolonyal dönemde olduğu ihmal edilmektedir. Örneğin, kuramın öncülerinden Albert Memmi'ye (2003: 14-29) göre kolonici, koloni üzerinden refahını arttırırken, onu sürekli olarak aşağılamış ve ona sadece ağır işleri yaptırmıştır. Bu nedenle hiç yönetim görevlerini icra etmemiş olan koloniler, postkolonyal dönemde bağımsızlıklarını kazanmışlar fakat verimli bir yönetim performansı gösterememişlerdir.

Memmi'nin düşüncesinden yola çıkarak, postkolonyal dünyada uygulanan egemenliğin, Batı'da uygulanandan tam bir sapma göstermediği, aksine her ikisi de benzer moraliteyi içerdiği sonucuna ulaşmak mümkündür. Fakat aradaki farklılık, Batı tarzı egemenliğin (pek çok Batılı norm, kurum ve prensip gibi) zamanla mükemmelleşme fırsatına sahip olmasıdır. Disiplinin klasik yaklaşımlarının bu tarihsel farklılığı görmezden gelerek yaptıkları değerlendirmeler kasıtlı olarak bu devletleri bağımlı veya yarı-egemen devletler olarak göstermektedir (Grovoqui, 2001: 29-31). Postkolonyal düşünceye göre bu kolonyal söylemler günümüzdeki güç ilişkilerinden bağımsız değildir (Grovoqui, 2013: 248). Nitekim bu devletlerin yaşadıkları egemenlik sorunlarının temelleri dekolonizasyon sürecinde atılmıştır. Bu süreçte bağımsızlığını kazanan kolonilere, kolonici devletlerin uygun gördüğü haklar tanınmış ve bağımsızlığın kural ve prosedürleri kolonici tarafından oluşturulmuştur (Rumelili, 2014: 215). Kolonyal söylem ile uluslararası hukuk iç içe geçmiş olduğundan bu çelişki görmezden gelinmekte ve disiplinin Batı-merkezli bakış açısıyla inşa edilen söylemleriyle de yok sayılmaya devam ettirilmektedir.

Mevcut Batı-merkezli kuramların ve kurumların söylemleriyle inşa ettikleri uluslararası sistem, Batı'nın lehine olacak şekilde hiyerarşik bir yapıya büründürülmüştür. Fakat yine bu kuramların varsayımları sayesinde uluslararası sistemin hiyerarşisi görmezden gelinmekte veya gizlenmektedir. Geleneksel yaklaşımların, özellikle de Realizm ve varyasyonlarının uluslararası sistemin anarşik bir yapıda olduğu ön kabulü, bu hiyerarşiyi görmezden gelerek dar görüşlü bir analiz yaptıklarını göstermektedir. Zira sistemin anarşik yapısı ancak küresel siyasete etki etme kapasitesi yüksek (ve genellikle Batılı) güçlü devletler için geçerlidir. Postkolonyal ve neokolonyal devletler açısından uluslararası ilişkiler, uluslararası sistemin ve kuruluşların işleyişinin büyük güçler tarafından düzenlendiği hiyerarşik bir alandır (Eyrice-Tepeciklioğlu, 2013: 88). Hiyerarşik sistem, bu devletlerin davranışlarını kısıtlayan pek çok faktöre sahip olmasına rağmen, ana akım kuramlar tarafından anarşi söylemiyle görmezden gelinmektedir (Mgonja ve Makombe, 2009: 31). Bu devletlerin ekonomik olarak az gelişmişliği ve siyaseten kısıtlı otonomileri devletlerin kapasitelerinde aranmakta ve bu devletler aşağı görülmektedir. Bu devletlerin içsel olarak yaşadıkları sorunların nedeni ile uluslararası sistem arasında bir ilgi olmadığına dair geliştirilen söylem, Postkolonyalizm açısından disiplini sorunlu hale getirmektedir (Tickner, 2003: 309-319).

Batı-merkezli söylemlerin, teorik düzeyde kolonyal ilişkileri devam ettirdiğini gösteren başka örnekleri insan hakları, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve kalkınma gibi konular oluşturmaktadır. Geri kalmış ve otoriter hükümetlere yönelik Batılı devletlerin ve sivil toplum kuruluşlarının rutin eleştirileri disiplinin özellikle liberal ve inşacı yaklaşımları tarafından kabul görmektedir. Bu yaklaşımlar, bu tarz eleştiren ve utandıran söylemlerin kimliklerini teyit etme ihtiyacı içinde olan bu yeni devletleri harekete geçireceğine inanmaktadırlar. Böylece "*haklı ve gerekli*" eleştirilerin yarattığı baskı postkolonyal devletlerin ilerlemesini sağlayacaktır. Postkolonyalizm'e göre bu söylemler, Batılı ve Batılı olmayan toplumlar arasındaki sosyal ve ahlaki hiyerarşiyi yeniden üretmeye, Batı'nın iktidarının ve müdahalelerinin meşruiyetini sağlamaya yarayan kolonyal söylemlerdir (Doty, 1996). Bu söylemler aracılığıyla Batı üstün, ileri ve gelişmişliğin dağıtıcısı iken Batı-dışı toplumlar geri, aşağı ve yardıma muhtaç olarak konumlandırılmaktadır. Bu açıdan Batı-merkezli söylemler kolonyal dönemdeki söylemlerle aynı temsil pratiklerini içermektedir.

Dünya nüfusunun dörtte üçünden daha fazlasının herhangi bir şekilde kolonyalizmden veya sonuçlarından etkilenmiş olmasına rağmen (Ashcroft vd., 2002: 1), kolonyalizme dair sorunların, konuların veya aktörlerin, paradoksal bir şekilde, disiplinde anlamlı bir yer bulamaması Batı-merkezli bakışın kısıtından kaynaklanmaktadır. Postkolonyalizm'e göre bu kısıt, örneğin Doğu çalışılırken Doğu'nun farklı bir uluslararası sistem olarak görülüp buna uygun teorilerle ele alınmasıyla önlenebilecektir (Ayoob, 2002: 27-48). Aksi takdirde Batı'nın bugününü temel alarak oluşturulan teorilerle Doğu anlanamayacak ve açıklanamayacaktır.

Fakat postkolonyal teorisyenlere göre Batı-merkezcilik zaten bilinçli bir tercihtir ve uluslararası ilişkiler hem kuramda hem de pratikte farklılığın silinmesini içermiştir. Batılı modern devlet sistemi farklılığı mekânsal olarak ötelirken, modern ideolojiler ve gelişme literatürü farklılığı zamansal boyutta gerilik olarak tanımlamış fakat her iki şekilde de yok saymıştır (Inayatullah ve Blaney, 2004). Disiplinde farklılık ile gerçek bir temas veya karşılaşma önlenecek, bu devletlerin Batı'ya göre uyumsuzluğu kabul edilmemiştir (Beleiker, 2002: 128-129). Bu yadsımanın neticesi olarak da postkolonyal özneler bilinçli olarak yanlış betimlenmiş ve ihmal edilerek temsil edilmiştir. Batı'ya ayrıcalıklı yaklaşım Postkolonyalizm'in başka bir karşı çıkışına, disiplindeki yerleşik özne-nesne ilişkisinin inşasına işaret etmektedir.

3.2. "The West and the Rest" Retoriği Bağlamında "Öteki"nin Öznelliği

Postkolonyal Teori analitik bir çerçeve olarak kullanıldığında disiplinin özne-nesne ilişkisinde de problem olduğu görülmektedir. Gayatri Chakravorty Spivak daha az ayrıcalıklı olan koloniye atfettiği öznesel değeri öne çıkartarak bu sorunu öne çıkarmaktadır. Antonio Gramsci'nin toplumdaki

yönetici sınıfların hegemonyasına tabi grupları ifade etmek için kullandığı madun kavramını Spivak, kolonileşme sürecine maruz kalmış, Batı'nın söylemleri tarafından tanımlanan ezilmiş farklı gruplar için kullanmıştır. Spivak'a göre madun çarpıtılmış bir şekilde kolonyal söylem tarafından temsil edilmektedir ve anlatılmaktadır. Ona göre madunun bu şekilde temsil edilmesi bilinçli ve emperyalist bir projedir. Bu temsiliyete karşı madunun kendini ifade etme çabası çarpıtılmış dil aracılığıyla söyleme dönüşecek ve bir anlam yozlaşması ile kendi kayboluşuna neden olacaktır. Çünkü madunun her öznellik arayışı sadece kolonyal söyleminin parametrelerinde kalacaktır. Zira kolonyal söylem o kadar kapsayıcıdır ki, madunun daha önceki kültürüne ve anlam kodlarına ilişkin bağlarını koparmış ve üzerine politik söylemini inşa etmiştir (Spivak, 1988: 198-200). Bu nedenle Spivak'ın "*Madun konuşabilir mi?*" sorusu aslında madunun bu konudaki kısıtını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla bu kısıt, madunun siyasal bir eylemde bulunamayışını veya öznesel olmayışını değil, aksine bu özneliğin hâkim söylemler içinde ses bulup, temsil ilişkileri içinde duyulamamasını içermektedir.

Edward Said ise bu konuda, temsil ilişkileri üzerine yaptığı çözümlenmeleriyle öne çıkmaktadır. Said, kolonyalizmi Doğu'nun, Batı tarafından siyasal-entelektüel alanda nasıl temsil edildiğini çeşitli metinler ve söylemler üzerinden incelemiştir. Oryantalizm isimli eserinde Said, Batı'nın birtakım söylem-bilimsel yöntemlerle Doğu'yu ve karşılıklı bir zıtlık ilişkisiyle de kendisini nasıl tasvir/temsil ettiğini ele almaktadır. Said (1998: 17-18) Batı'nın Doğu temsilini objektif olmaktan ziyade Batı'ya ait bakış açısının Doğu üzerinde yarattığı bir güç ilişkisi olarak değerlendirmekte ve bu ilişkinin halen canlılığını sürdürdüğünü belirtmektedir.

Said'e göre Batı'nın, Doğu'ya dair yarattığı tembel, az gelişmiş, bağınaz, despot ve cinsellik düşkünü temsili, gerçekte Doğu'yu betimlediği için değil, Batı'nın söylemleri bu yönde olduğu için böyledir. Bu hayali Doğu'ya karşın Batı kendisini rasyonel, gelişime ve geliştirmeye açık ve daha üstün olarak etiketlemektedir. Bu hiyerarşik anlayışa göre Doğu'nun gelişmesinin yolu ancak Batı'yı takip etmekle veya Batılı gibi olmaya çalışmakla mümkün olacaktır. Bu ilişki ise Batı'nın hegemonik kontrol kurmak istediği toplum ve kültürlerle nüfuz etmesini sağlamakta, güç ilişkisini normalleştirmekte ve meşrulaştırmaktadır (Said, 1998: 149-433). Böylece, Oryantalizm Batı'nın Doğu'ya ait kimliği çıkarlarına göre tanımlayarak, onu nesneleştiren bir kolonyal tahakküm ilişkisi kurmasını sağlamaktadır.

Said'in çözümlenmelerine denk, "*Batılı*" ve "*Öteki*", "*modern*" ve "*geleneksel*", "*medeni*" ve "*geri kalmış*" gibi zıt kimlikler kurgulanarak Batı öncellenmiştir. Bu kurguda Batı rasyonel, modern ve gelişmiş bir özne olarak önsel bir şekilde nitelenirken, Batılı-olmayan, varlığı modern benliğin sahip olduğu her şeyden yoksun bir nesne olarak tanımlanmıştır. Uluslararası İlişkiler'de Batı ve Öteki arasındaki dikotomik temsil ilişkisi aidiyet ve farklılıklar üzerinden Batı hegemonyasını sürdürmüştür (Chowdhry ve Nair, 2002: 16). Disiplinin geleneksel yaklaşımları Öteki'ni geri kalmış ve aşağı olarak kurgularken, aynı zamanda bu üstüne biçtiği kimliğinden dolayı özneliğini de küçümsemekte, nesneleştirmekte hatta tamamen görmezden gelerek analiz etmemektedir. Özellikle Realizm, uluslararası ilişkileri büyük devletlerarasındaki ilişkilere indirgediğinden Batı'ya odaklanırken Öteki'ni görmezden gelmektedir. Neo-Realizm ise küçük devletlerin sistem üzerindeki etkilerini küçümseyerek yine büyük devletleri analiz birimi olarak görmektedir. Uluslararası ilişkileri böyle kısıtlı bir ilişki biçimi olarak görme eğilimi, disiplinin dikkatini belirli bölgelere yoğunlaştırmakta ve örneğin Afrika gibi uluslararası alana etki etme kapasitesi düşük postkolonyal bölgelerin dışlanışını kaçınılmaz kılmaktadır.

Bu yaklaşımlarda, Batı daima özne iken dünyanın geri kalanı konu, örnek, araştırma nesnesi olmuştur fakat hiçbir zaman özne olamamıştır. Geleneksel yaklaşımlara göre Batı kendini, dünyanın geri kalanından bağımsız olarak var etmiştir. Bu kendine yeterliliği, küresel siyasetteki kudreti, ekonomik ve teknolojik gelişmişliği ile Batı mutlak müdahale yetkisine ve etkileme kapasitesine sahip aktif bir öznedir. Fakat bunun aksine Öteki, Batı'nın müdahaleleri ile gelişebilecek olan, Batı

üzerinde ya da küresel boyutta etkileri bulunmayan pasif bir nesnedir. Buna göre Öteki'nin konu edilmesi ve disiplinin Öteki'ni içine alacak şekilde genişletilmesi ancak uluslararası ilişkilere yön veren aktör ve öznenin her zaman Batı olduğunu vurgulayan bir çerçeveye ile mümkündür.

Geleneksel yaklaşımlar bazen de Öteki'nin özneliğini tümünden reddetmeyip, bunun yerine marjinalize etmiş veya kendi mekânına indirgemişlerdir. Bu temsilde Ötekili olay, olgu veya aktörlerin Batı üzerinde ya da uluslararası ilişkilerde etkili olabilecekleri olumlu bir öznelik vurgulanmaz, aksine bu Öteki öznenin olumsuz etkilerine dikkat çekilir. Bu öznenin özneliği göç ve hastalık gibi Batı'yı bozan, yozlaştıran ve tehdit eden etkilerle sınırlıdır (Rumelili, 2009: 57). Örneğin, Batı'yı özne alan güvenlik çalışmalarında zayıf ve azınlıkta olan kasıtlı olarak yanlış temsil edilmekte ve Batı'ya karşı yürütülen silahlı mücadeleler terörizm etiketi altında gayri meşrulaştırılmaktadır (Barkawi ve Laffey, 2006: 330-332). Olumsuz etkilerinin vurgulanmadığı durumda da özneliği mekânsal olarak kısıtlanmaktadır. Bu kısıta göre Öteki kendine içkin olgu ve faktörlerle açıklanabilir, bu faktörler de ancak Öteki'ni etkileyebilir. Bu öznenin etkisinin mekânını aşmış Batı'yı veya genel anlamda uluslararası ilişkileri etki etkilemesinin veya dönüştürmesinin imkânı yoktur.

Nihayetinde geleneksel yaklaşımlara göre Öteki'ne karşı üç farklı tutum söz konusudur: Öteki ya kendi olay ve olgularıyla açıklanabilen sınırlı mekânsal etkisi olabilen zayıf bir öznedir ya kaçınılmaz bir şekilde Batı'nın etkisinde olan, ilahi son modernite için Batılılaşmak zorunda olan edilgen bir nesnedir ya da herhangi bir şekilde analize dahil edilmeyecek kadar önemsenmemektedir. Fakat genel anlamda tüm yaklaşımlarda Öteki farklılığın kaynağıdır. Bu kadar Batılı olan Uluslararası İlişkiler teorilerinde farklılıklara ve özgünlüklere yer verilmemektedir. Bu nedenle geleneksel yaklaşımlara göre (en iyi ihtimalle) farklılıklar ancak bilgi zenginliği sağlayarak disipline katkıda bulunabilir ve bu oranda temsil edilebilir. Dolayısıyla geleneksel yaklaşımlara göre Öteki'nin, Batı'nın disiplini dönüştürdüğü veya etkilediği gibi bir potansiyeli yoktur.

Bu konuda, eleştirilenler yalnız geleneksel yaklaşımlar değildir; Postkolonyalizm gibi eleştirel gelenekten beslenen postpozitivist yaklaşımlar da aynı noktada kusurlu bulunmaktadır. Geleneksel ve eleştirel yaklaşımlar aynı Batı-merkezli tarih anlatısından ve coğrafi bakış açısından yararlandıkları için Öteki'nin amilliğinin reddi bağlamında birleşmektedirler. Çünkü bu yaklaşımlar Batı'nın merkezi konumunu kıyasıya eleştirmişler fakat Öteki'nin özneliğini dikkate almayı kolaylaştıran hiçbir şey yapmamışlardır. Örneğin, Post-yapısalcılık Batı'nın metinlerini, söylemlerini veya gücünü pekiştiren diğer tüm araçlarını yapı-söküme uğrattırken, özne olarak yine Batı'yı almış ve Öteki'ne yer vermemiştir (Hobson, 2007: 91-103).

Dolayısıyla Batı'nın yegâne özneliğini kırmak sadece Batı-dışını konu edinmek ya da Batı'yı eleştirmekle mümkün değildir. Zira öznelik mekânları aşan ve söylemler vasıtasıyla mekânları yeniden üreten bir özelliğe sahiptir. Hobson'un belirttiği gibi Doğu'yu anlatan bir çalışmanın öznesi Batı olabilir çünkü önemli olan Doğu'ya hangi ideolojik bakış açısıyla yaklaşmış onu örnek, nesne ya da özne gibi hangi konuma yerleştirdiğidir. Benzer şekilde, Batı'yı ya da Batı'nın özneliğini eleştiren bir çalışma Batı'yı dünyanın merkezine koyduğu ve dünyanın geri kalanının onun üzerindeki etkilerini görmezden geldiği ölçüde Batı-merkezli olacaktır (Hobson, 2007: 91-103). Örneğin, postkolonyal bir devletin kolonileştirilmesinin ve ötekileştirilmesinin sorumlusu olarak Batı'yı görüp, analizde bu devletin konuya dair etkilerini değerlendirmeye tabi tutmamak, kolonyalizmi Batı'nın özneliğinde ilerleyen bir süreç olarak gösterir. Bu postkolonyal devleti pasifleştirerek nesne ve etken Batı'yı da özne haline getirmektedir.

Bu nedenle Postkolonyalizm Batı'nın özneliğinin analitik değişmezliğine karşı çıkılarak, Öteki'ne daha etkileşimli ve doğru şekilde temsil edilen bir rol verilmesini içermektedir. Fakat Batı'nın özneliğinin otoritesini kırıp, Öteki'ne özneliğini teslim etmenin stratejisi konusunda postkolonyal teorisyenlerin iki farklı görüşü benimsedikleri anlaşılmaktadır. Tarak Barkawi ve Mark Laffey (2006) Öteki'nin özneliğini Batı'ya karşı yürüttüğü mücadelenin etki ve sonuçlarıyla

değerlendirmişlerdir. Bu nedenle, Batı'nın ve Öteki'nin birbirinden farklı özneler olduğunu vurgulayarak Franz Fanon'un çözümlerine yaklaşmışlardır. Bununla zıtlık içinde olan John Hobson (2007) ve Pınar Bilgin (2008) sonuç veya çıktılardan ziyade sürece odaklanarak, Batı ve Öteki'nin birbirlerini teşkil etmelerinin üzerinde durmuşlardır. Bu yaklaşım ise Postkolonyalizm kurucularında Homi Bhabha'nın melez kimlikler çıkarımına yaklaşmaktadır.

Öncelikle, kolonici ve koloni ikiliğini siyah ve beyaz ırk değerlendirmesi üzerinden yapan Fanon (1986: 10-17) beyaz ırkın kendisini siyah ırka göre üstün gördüğünü ve siyahların kendilerini beyazlarla eşit görmelerinden de hoşlanmadığını belirtmektedir. Siyahların, beyazlardan bir yandan nefret etmesine rağmen yine de beyazlar gibi davranarak kendilerinin beyazlarla eşit olduğunu kanıtlama çabaları ise beyaz ırkın üstünlüğünü perçinlemektedir. Bu nedenle siyah insan kendisini kanıtlama çabasından vazgeçip siyah olmasından rahatsız olmamalı ve siyah gibi davranmalıdır. Koloni kimliğinin şiddetle eş zamanlı giden bir inkâr üzerinden kurulduğunu belirten Fanon (2004: 2), bu kimlikten özgürleşmek için koloninin kolonizeye dair anlattığı yalanlardan kurtulmaya imkân sağlayan ulusal bir kültür veya bilinç ortaya çıkarılmalıdır.

Fanon gibi, Barkawi ve Laffey (2006: 329-335) özelde Doğuyu genelde Öteki'ni, Batı'dan özde farklı bir özne olarak görmüşlerdir. Öteki ancak Batı'ya karşı ondan bağımsız bir özne olarak ayrılarak ortaya çıkarsa Batı'nın bu konudaki tekeli kırılacaktır. Buna göre Öteki, Batıcı olmayan alternatif bir özne, esin ve bilgi kaynağıdır. Bu nedenle onlara göre Batı-merkezci olmayan, güçsüzün yanında olan ve onların mücadelesinin dünya siyasetinde yarattığı olay ve sonuçları araştıran teoriler geliştirilmelidir. Böylece Öteki'nin Batı'dan farklı otonom bir özne olarak uluslararası ilişkilere ve ekonomiye şekil verme kapasitesi, dolayısıyla da özneliği ortaya çıkacaktır.

Postkolonyalizm yazınında daha az benimsenen bu yaklaşım, karşı düşünce tarafından açıkça eleştirilmiştir. Hobson ve Bilgin'in öncülük ettiği bu düşüncede Homi Bhabha'nın "*melezkimlikler*"inden esinlenilmiştir. Bhabha'ya göre kolonyal güç bir taraftan yerli halkın kendisine benzemesi için baskı uygularken diğer taraftan da kendisini üstün göstererek yerlilerin hiçbir zaman tam olarak kendilerine benzeyemeyeceğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda, kolonici kolonide gelişmişliğin ve gücün simgesi olarak görülmekte ve bu nedenle koloniciye özenilerek onu "*taklit*" etmeye çalışılmaktadır. Bu sürecin sonunda ise kültürel alışkanlıklar, kurumlar ve değerler bakımından koloniye çok benzeyen fakat tamamen onun gibi olmayan melez kimlikler ortaya çıkmaktadır (Bhabha, 1984: 126). Aslında bu melez kimlik yapısı kolonici ve koloni arasında karşılıklı etkileşimin yaşandığı üçüncü bir alandır (Bhabha, 1994: 173).

Bu çözümlerden yola çıkan Hobson'a göre Doğu, Batı'dan tamamen ayrışan veya farklılaşan bir özne değil; Batı'nın etkisini müzakere ederek ve kendi kültürel bakış açısıyla ayrıştırarak kendine hasreden bir öznedir. Hobson (2007: 107-108) Öteki'nin özneliğini kazanan/kaybeden karşıt mantığının önüne geçerek bu müzakere ve ayrıştırma sürecinde aramak gerektiğini belirtmiştir. Bu yaklaşıma göre Öteki yorumlayan, müzakere eden ve dönüştüren bir öznedir.

Bilgin de Hobson gibi, Öteki'nin özneliğinin Batıcı olmayan ve Batı'ya karşı geliştirilen farklı bir öznedir aramanın yanlışlığını ifade etmiştir. Çünkü esasında Öteki ve Batı birbirini teşkil eder şekilde iç içe geçmiştir. Bilgin'e göre örneğin Doğu, Batılı veya Batıcılaşırken, Batı da bir miktar Doğulu veya Doğuculaşmıştır. Doğu ve Batı bu benzeşme ve yakınsama sürecinde özneliğini kaybetmemekte fakat bu özneyi farklılaşarak değil benzeşerek ifade etmektedir. Örneğin, Hindistan'ın nükleer güç geliştirmesi, Türkiye'nin laikleşmesi ve Doğu Asya'nın kapitalistleşme süreçleri, Doğulu aktörlerin kendi iradeleriyle devlet ve toplum olarak güvenliklerini, gelişmelerini ve ekonomilerini Batılı kurumlar, kalıplar ve araçlar ile sağlamayı seçmelerinin sonucudur. Dolayısıyla mevcut uluslararası ilişkileri Öteki'nin de inisiyatif aldığını gösteren bir gözle okumak hem Öteki'nin özneliğini açığa çıkaracak hem de Batı'nın özneliğinin merkezîyetçiliğini aşacaktır (Bilgin, 2008: 6-10).

Batı ve Öteki'nin birbirini teşkil ettiğini ve sürekli bir etkileşim halinde olduğunu kabul eden bu yaklaşımla disiplini okumak, disiplinde yaygın olarak yapılan başka bir yanlışın, Batı-merkezli tarih anlatısının, önüne geçilmesini sağlayacaktır. Nitekim Batılı tarihte ya hiç yer almayan ya da edilgen halde bulunan Öteki'nin bir özne olduğunun bilincinde olmak, tarihin gidişatında Batı ile Öteki'nin birlikte yön verdiğini gören bir gözle tarih okumak anlamına gelmektedir. Bu nedenle Batı'nın tepeden inme tarih anlatısını dekolonize etmek ve uluslararası ilişkiler tarihini ve disiplini aşağıdan okumak Postkolonyalizm'in temel amaçlarından birini teşkil etmektedir. Üstelik bu okuma Öteki'nin mevcut uluslararası sistemin evrimindeki etkisini ortaya koyarak özneliğini kanıtlamaktadır.

3.3. Uluslararası İlişkileri Aşağıdan Okumak

Postkolonyalizm'e göre Batı'nın iktidarını ve dünya politikasındaki müdahalelerini meşrulaştırmak ve doğallaştırmak için başvurduğu bir yol olarak tarih yazımı disiplinin başka bir sorununu oluşturmaktadır. Postkolonyal teorisyenler Avrupa'nın entelektüel ve teolojik geleneklerini sorunsallaştırarak, Avrupa-merkezciliğe karşı bir tarih okuması yapmaya çalışmaktadır (Seth, 2009: 335).

Bu konuda öne çıkan Dipesh Chakrabarty postkolonyal dönemin tarih yazımına etkisini araştırmıştır. Özeldde Hindistan'ın tarih yazımı üzerinden yaptığı incelemesinde, Avrupa tarihi ile ilgili bu kadar çok çalışma yapılırken Hindistan da dahil üçüncü dünya tarih yazımının azlığından yakınmaktadır. Batı-dışının tarih yazımının bu şekilde maduniyet durumunda kalmasının nedeni ise Batı'nın tarihini öncelleyen ve diğer bölgelerin tarihlerini Batı'nın bir varyasyonu olarak gören söylemdir. Bu söylem postkolonyal yazarların bile kendi tarihlerini yazarken Batı tarihine referans gösterme zorunluluğu hissetmelerine neden olmaktadır. Chakrabarty (1992: 1-3), bu durumun Avrupa'nın ayrıcalıklı konumunu sürdürmesine ve dünyanın kalanına göre üstünlüğünün devam etmesine katkı sağladığını belirtmektedir. Bu hiyerarşik bilgi üretiminde, üstün olan söylemler yerel halkın tarihsiz kalmasına neden olmuştur (Krishna, 1993: 407). Ona göre bu ilişki sadece tarih için değil diğer tüm bilimler için geçerli olmaktadır.

Disiplinde de genel kabul gören yaklaşıma göre bugün bildiğimiz anlamda uluslararası sistemin temelleri 17. yüzyıl Avrupa'sında atılmıştır. 1648 Vestfalya Anlaşması ile modern siyaset anlayışına uygun egemen devletler ve bu devletlerarasında herhangi bir üstün otoritenin olmadığı bir ortamda, güce ve çıkara dayalı bir ilişki biçimi ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla uluslararası ilişkiler, egemen devletlerarası ilişkilerin başladığı bu tarihte Avrupa'da doğmuştur. Bundan sonra, hem devlet dışındaki aktörlerin karşılıklı etkileşimlerini kapsayarak aktörlerini hem de politik ilişkinin yanına ekonomik, kültürel ve sosyal ilişkileri dahil ederek kapsamını arttırmıştır. Bu yapı zamanla kendi içerisinde birtakım değişiklikler geçirmişse de günümüze değin büyük oranda özünü korumuştur. Elbette ki, bu yapının kurucu öznesi olan Batı, gelişmişliğini sürekli olarak dünyanın geri kalanından bağımsız bir şekilde arttırmıştır. Batı, bu kendi kendine yeterliliği ve gelişmişliği sayesinde, modern uluslararası sistemin kurucu öznesi olmuş ve günümüzdeki hegemon konumuna gelmiştir.

Disiplinin doğuşu için ise genel kabul gören tarih I. Dünya Savaşı'nın sonu olmuştur. I. Dünya Savaşı, savaşın dış politikada rasyonel bir seçenek olmadığını trajik sonuçlarıyla bütün dünyaya kanıtlayacak kadar şiddetli olduğundan, savaşı önlemek adına düşünsel faaliyetler bu dönemde yoğunlaşmaya başlamıştır. Bu faaliyetleri sürdüreceği bir zemin arayışı Uluslararası İlişkiler'in ayrı bir disiplin olarak doğmasını sağlamıştır. Düşünsel anlamda geliştirilen bu çabalar ilk olarak İdealizm altında toplanmış, daha sonra disiplinin hâkim kuramı haline gelecek olan Realizm ile devam etmiş ve günümüze kadar da çeşitli teorilerin ışığında disiplin zenginleşmiştir. Fakat kuruluş yılları itibarı ile Batı-merkezli yaklaşımların ağırlığı altında olan disiplinin genel eğilimi de bu yönde kalmaya devam etmiştir.

Bu tarih yazımından anlaşılacağı üzere ne bir ilişki türü olarak ne de bir disiplin olarak uluslararası ilişkiler tarihinde Öteki'ne yer verilmemiştir. Modern uluslararası sistemin kurulduğu yıllarda

kolonyalizm başladığı ve Batı'nın gelişiminde önemli bir itici güç olarak etkili olduğu halde Batılı tarih anlatısında objektif bir şekilde anılmamıştır. Aynı biçimde disiplinin kuruluş yıllarının, kolonici güçlerin dünyanın çoğunluğuna hâkim olduğu bir döneme denk düşmesine rağmen disiplinin tarihinde yeterince yer etmemiştir. Üstelik dekolonizasyon gibi uluslararası alanda devletlerin ilişkilerinin kapsamını dramatik ölçüde değiştiren bir süreç bile, disiplinin yerleşik kuramlarınca incelemeye değer bulunmamıştır (Jones, 2006: 1-9). Böylesine önemli tarihi dönemlerin disiplinde geniş bir yer bulamaması dikkat çekicidir.

Sankaran Krishna disiplinin genel akımlarının bu sistematik unutma eğilimini "*kasti bilinç kaybı*" veya "*tarihi bilinç kaybı*" olarak adlandırmaktadır. Ona göre, genel akımların bu unutma politikası modern uluslararası sistemin dünyaya yayılmasında kolonyalizmin etkilerini görmezden gelmekte ve Batı'nın bu süreçte yaptığı gayri-medeni eylemlerini gizlemektedir. Krishna (2000: 89), tarihsel olarak egemen devlet sisteminin Avrupa'da gelişimine, keşfedilen "*yeni*" dünyanın yerli halklarının katliamının, Afrika kıtasının köleleştirilmesinin ve Asya'nın kolonileştirilmesinin eşlik ettiğini belirtmektedir. Uluslararası ilişkiler disiplini ise modern uluslararası sistemin doğuşunu arkasında yatan kolonyal faktörleri gizleyerek normalleştirmekte ve böylece Batı'ya ideolojik bağlılığını devam ettirmektedir.

Benzer şekilde, Julian Saurin de kolonileştirilenin disiplinin tarihinde ihmal edilerek temsil edildiğini düşünmektedir. Saurin Batı'nın uluslararası ilişkilerdeki çifte standartçılığının, disipline yansıdığını ve bu anlamda disiplinin Batıcı ve emperyal olduğunu belirtmiştir. Saurin, Batı'nın kendi egemenliğinden taviz vermezken, I. Dünya Savaşı'ndan sonra self-determinasyon ilkesi ile kolonyalizm arasındaki karşıtlığı kendi çıkarları adına yok sayarak 1947'ye kadar kolonyal gelişimine devam etmesini ele almıştır. Disiplinin doğuşu için ise genellikle bu tarihin referans verilmesine rağmen, disiplinde kolonilere dair bu gibi sorunlar ele alınmamış olmasını eleştirmiştir (Saurin, 2006: 26).

Disiplinin uyguladığı bu bilinçli ayrımcılıktan dolayı uluslararası ilişkilerin kökeni, dinamikleri, özellikleri ve birimleri yanlış betimlenmektedir. Postkolonyal eleştiriye göre, Batı'yı tarihsel olarak modern uluslararası düzenin kaynağı olarak gören bu tarih anlatısı, Avrupa'nın kolonyal karşılaşmadaki güç ilişkilerini sürdürmeye yardımcı olmaktadır (Seth, 2011: 168). Bu anlatı Batı'nın söylemlerini tarihsel kökenlere dayandırarak meşruiyetini sağlamaktadır. Modern uluslararası sistemin ve ilişkilerin tarih yazımındaki bu Batılı dayatmacılık mevcut sistemin doğasına ve işleyişine kadar uzanmaktadır.

Disiplinin ve uluslararası ilişkilerin tarih yazımındaki bu yanlışlığa ek olarak, postkolonyal düşünce ile Batı'nın kendi gelişmişliğinin aşamaları üzerinden anlattığı tarihe de karşı çıkılmalıdır. Bu konu üzerinde önemli çalışmalar yapan Hobson, Doğu'nun modern Batı'nın yükselişini gerçekleştiren kayıp hikâyesini anlatmaya çalışmıştır. Hobson, 500-1800 tarihlerinde Batı'dan daha gelişmiş olan Doğu'nun, modern Batı'nın yükselişini mümkün kılan önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Ona göre Doğu, Batı'nın yükselişini iki ana yöntemle sağlamıştır: yayılma/asimilasyon ve kendine mal etme. Önce Doğulular küresel bir ekonomi ve iletişim ağı yaratmışlardır. Daha sonra Doğu'nun düşünceler, kurumlar ve teknolojiler gibi kaynak değerleri Batı'ya yayılmış ve zamanla asimile olmuştur. Batı bu değerleri özümsemiş ve geliştirmiştir. İkinci olarak, Batı emperyalizmi, Batı'nın yükselmesi için Doğulu ekonomik kaynakların tümünü kendilerine mal etmesi yolunda Avrupalılara önyak olmuştur (Hobson, 2015: 18). Dolayısıyla Batı, kendi gelişimini, Doğu olmaksızın özerk olarak sağlamamıştır.

Hobson'un yaklaşımına benzer bir tarih okuması Jack Goody tarafından yapılmıştır. Goody, zamana ve mekâna dair her şeyin Batı tarafından tekelleştirilmesine karşı çıkmıştır. Batı-merkezli tarih anlatısını, Batı'nın, insanlık tarihindeki gelişime ilişkin geniş tarihsel kavramlarla küresel olaylara kendi rotasını kabul ettirmeye çalıştığı bir yöntem olarak görmüştür. Bu anlatıya göre, dünya

tarihinin bütünü Batı'da gerçekleşen olaylarla doğrulanan bir olaylar silsilesi olarak gösterilmektedir. Fakat bunun aksine, ona göre Batı'nın bugünkü gelişmişliği Avrupa'nın yönelimleri, kolonyalizm ve deniz aşırı genişlemeyle yaratılmıştır. Goody, Doğu'nun yazı, matbaa ve bilim gibi konulardan Batı'dan daha gelişmişken sonra Batı'nın bunları Doğu'dan aldığını ve kendine mal ettiğini ifade etmiştir (Goody, 2012: 23-78).

Hobson ve Goody Batı'nın, Doğu'nun tarihini çalarak yükseldiği ve daha sonra bu gelişmişlik üzerinden karşılıklı zıtlık içinde iki kimlik inşa ettiğini belirtmiştir. Bu kimliklerde Batı, rasyonel, çalışkan, üretken, liberal demokrat geleneklere sahip, gelişime ve geliştirmeye açık bir özne olarak resmedilirken, Doğu tembel, despot, geri kalmış, akılcı olmayan ve durağan bir doğaya sahiptir. Bu görüşe göre, dünyanın tarihsel gelişim hikâyesinde Doğu, Batı'nın gücüne tahammül eden veya bir kurban olan pasif bir seyircidir ve ilerlemeci dünya tarihinin dışında tutulabilir (Hobson, 2015: 20). Bu tarih yazımı Öteki'ni hep statik ve pasif bir kategoriye indirgemektedir. Batı'nın yardımı olmadan kendini geliştirmeyi beceremeyeceği söylemini beslemekte ve Öteki'nin özneliğine halel getirmektedir. Bu açıdan Batı-merkezli tarih anlatısı, mevcut durumda Batı'nın üstünlüğünü benimseyen/besleyen ve bu üstünlüğü geçmişe yansıtan teleolojik bir hikâyeye benzemektedir (Goody, 2012: 339-340).

Bu nedenlerle, disiplindeki hâkim tepeden inme ve uluslararası ilişkilere içkin her şeyi Batılı perspektifle okuyan tarih anlatısına meydan okuyarak hem disiplinin tarihi hem uluslararası ilişkilerin tarihi aşağıdan başlayarak okunmalıdır. Dolayısıyla belirli maddi ve medeni eşğin altında yaşayan toplumlara ifade eden "aşağı", uluslararası ilişkilerde, az gelişmiş Batı-dışını ifade etmektedir. Tarihi aşağıdan okumak ise, Batı-merkezli gelişim anlayışının sorgulanarak, günümüz uluslararası sisteminin ve kurumlarının oluşumunu, Öteki'nin bakış açısıyla anlatmak anlamına gelmektedir (Blaney ve Inayatullah, 2008: 663). Böylece tarihin seyrinde Öteki'nin etkisi görülecek ve hem uluslararası sistemin hem de Batı medeniyetinin yükselişinin ardında Batı ile rol aldığı anlaşılacaktır. Üstelik bu okuma Batı'nın ilerleme ve medeniyet hikâyelerinin ardındaki gerçekleri ve Öteki'nin üstünden nasıl bir hegemonya inşa ettiğini açığa çıkaracaktır. Bu eleştirel tarih okuması, Batı'nın üstünlüğünü tarihi hikâyeler gibi kendisini kutsallaştıran söylemler aracılığıyla yeniden üretmesinin önüne geçmeyi sağlayacaktır.

Kolonyalizmi incelemeye değer bulmayan disiplinin geleneksel kuramlarının aksine, uluslararası sistemin ortaya çıkışını, bunun küresel ölçekte yayılma sürecini ve günümüz ilişkilerine etkilerini anlayabilmek için kolonyal tarihin analizlere dahil edilmesi gerekmektedir (Seth, 2011: 168). Zira bu yaklaşımların, modern uluslararası ilişkileri 17. yüzyıldan başlayarak Avrupa devletler sistemini ve onun küresel siyasetteki rolünü esas almasına rağmen, bugün dünyanın önemli bir kısmı için uluslararası ilişkilerin ana tanımlayıcı formu kolonyalizm ve onun etkileridir (Jones, 2006: 3-4). Üstelik kolonyalizm ve onun etkileri, sadece postkolonyal halkların tarihi için değil, Batılı devletlerin tarihi için de oldukça önemli bir tarihsel dönemi ifade etmektedir. Bu nedenle postkolonyal yazarlar, kolonyal tarihin önemsiz addedip incelemeye değer bulmamanın, uluslararası ilişkilerin kökenlerini ve mevcut haliyle dinamiklerini doğru analiz etmeyi önleyeceğinden disiplinin gelişiminde bir engel olduğu belirtmişlerdir (Eyrice-Tepeciklioğlu, 2013: 87).

Disiplinin gelişimindeki konuyla bağlantılı başka bir engel ise Batı-dışı akademisyenlerinin kendilerini ve Batı-dışını temsil etmekte yaşadığı sorunlardır. Disipline dair tartışmalar ağırlıklı olarak Batılı platformlarda, dergilerde ve akademilerde yapılmaktadır. Bu alanlarda, öteki akademisyenlerin kendilerine kolaylıkla yer bulamaması, disiplindeki Öteki'ne dair tarih ve öznellik gibi yanlışlıkların devam etmesine neden olmaktadır. Zira devletlerinin uluslararası alandaki yeri ile buranın akademisyenlerinin ele aldığı konular ve disipline dair kuramsal bakış açıları büyük oranda ilişkili olmaktadır. Bu nedenle Postkolonyal yaklaşımın sorunsallaştırdığı başka bir konu da disiplinin akademisindeki bu hiyerarşidir.

3.4. Disiplinin Akademisinde Madun-Mafevk Tasnifi

Uluslararası İlişkiler’de Öteki’nin özneliğinin, tarihinin, Ötekine dair konuların ve yaklaşımların eksikliği kadar bu eksikliği kapatmak isteyen Ötekili akademisyenlerin eksikliği de dikkat çekicidir. Bu konuda disiplinde merkezinde Batılı akademisyenlerin olduğu ve çevreyi, Batı-dışı akademisyenlerin oluşturduğu ikili bir hiyerarşik yapı söz konusudur. Bu nedenle disiplindeki madun/Ötekili ile mafevk/Batılı akademisyenler arasındaki bu hiyerarşi postkolonyal teorisyenlerin aşmak istedikleri disiplinin başka bir kısıtını oluşturmuştur.

Önemli Uluslararası İlişkiler dergilerinde, Batı-dışı yazarların yayın yapmaları zor olduğu için, disiplinin bilgi üretim süreci Batılı akademisyenler tarafından şekillendirilmektedir. Örneğin, Ersel Aydın ve Julie Mathews yaptıkları sayısal bir inceleme ile disiplindeki bu sorunu ortaya koymuşlardır. Bu çalışma, 1990 ve 1997 yılları arasında disiplinde en etkili oldukları düşünülen ABD menşeli yedi bilimsel derginin incelenmesini içermiştir. Çalışmaya göre, dergilerde yer alan yayınların sayısal değerleri farklı olmakla birlikte, ABD, Kanada, Batı Avrupa, İsrail ve Avustralya dışındaki ülkelerden yapılan yayınlar toplam yayınların %3,28’ini oluşturmaktadır. Bu sayıya ABD’de yaşayan akademisyenlerin yayınları da eklendiğinde oran ancak %10,47’ye yükselmektedir (Aydın ve Julie Mathews, 2000: 292-294).

Aynı görüşü paylaşan Ole Wæver, akademik camianın özelde ABD’nin, genelde Batı’nın etkisi altında kaldığını göstermiştir. Ona göre, disiplinin toplumlarının ve kurumlarının çoğu, Amerikan tartışmalarını ve kuramlarını öğretmektedir. Wæver bu hiyerarşinin disiplinin kuramsal dergilerinde de geçerli olduğunu belirtmektedir. 1970-1995 yılları arasında, dört ABD ve üç Avrupa kaynaklı olmak üzere, disiplinin teorik tartışmalarıyla ilgilenenlerin yer aldığı öncü dergilerin yayınlarını odağına oturtmuştur. Bu incelemenin sonunda, ABD kökenli dergilerden yapılan yayınların %88’inin ve Avrupa menşeli dergilerdeki makalelerin %40’ının ABD’de yerleşik akademisyenler tarafından yazıldığını tespit etmiştir. Geriye kalan oranlarda, dünyanın geri kalanındaki akademisyenlerin katkısının neredeyse yok denecek kadar az olduğunu belirtmiştir (Wæver, 1998: 696-703).

Batı-dışı akademisyenlerin yaşadığı bu maduniyet, Arlene Tickner (2003: 301-311) tarafından da ele alınmıştır. Ona göre önemli Uluslararası İlişkiler dergilerinde yapılan yayınlar Batılı akademisyenlerin egemenliği altında kalmıştır. Bu dergilerde genellikle yayınlanan çalışmalarda İngilizce ve geleneksel Uluslararası İlişkiler disiplini yazınına uymasıyla tek tip bir görünüm sunmaktadır. Bu nedenle Batı-dışı akademisyenlerinin makalelerine bu dergilerde çok sık rastlanmamaktadır.

Batı-dışı akademisyenlerinin yaşadığı temsil eksikliğinin yanında, az olan temsillerinde, onların disipline yapmaları beklenen katkı başka bir maduniyet sorunu olmuştur. Bu akademisyenlerin doğrudan Uluslararası İlişkiler tartışmalarına katılmaları veya teoriler geliştirmeleri söz konusu olmamaktadır. Bunun yerine, Batı-dışı akademisyenlerin kendi ülkeleri ile ilgili çalışmalar yapmaları beklenmektedir (Aydın ve Mathews, 2000: 301). Dolayısıyla bu akademisyenlere disiplinde biçilen rol, sadece belirli bir ülke veya bölgeyle ilgili bilgi sağlamakla sınırlı kalmaktadır. Disiplinin bu konudaki Batı-merkezçiliği, dünya gücü olmayan ülkelerde, uluslararası ilişkilere küresel boyutta bakabilecek bilim insanlarının yetişemeyeceğini içermektedir (Hoffmann, 2013: 150-153). Bu nedenle Batı-dışı akademisyenlerinin çalışmaları, ülkelerinin uluslararası alandaki konumlarıyla ilişkilendirilerek disipline yapacakları katkı küçümsenmektedir.

Batı-dışı akademisyenlerinin maduniyetlerinin nedenlerine bakıldığında ise pek çok faktör görülmektedir. Öncelikle Uluslararası İlişkiler teorilerinin Batılı jargonu bu akademisyenlerin yayın çabalarına büyük bir engel teşkil etmektedir (Tickner, 2003: 301). Disiplinin klasik teorilerinin Batı’nın öz deneyimlerine, örneklerine ve konularına dayanarak oluşturulması Batı-dışının disipline yabancılaşması tehlikesini doğurmaktadır. Nitekim bu konuda yapılan mülakatlar, çevre

akademisyenlerinin bilmedikleri örnekler temelinde oluşturulmuş Uluslararası İlişkiler teorilerine katkı yapmak ile bu teorilere uymayan fakat bildikleri örnekler üzerinde çalışmalar yaparak disiplinden uzaklaşmak arasında bir ikileme düştüklerini göstermektedir (Aydınlı ve Mathews, 2000: 289-303).

Bununla birlikte postkolonyal ve neokolonyal ülkelerin koşulları da akademisyenleri kuramsal çalışmalardan uzaklaştırmaktadır. Akademilere yeterli desteğin verilmemesi, kurumsal ve finansal yetersizlikler ve bu ülkelerin siyasi koşulları Batı-dışı akademisyenlerin faaliyetlerini kısıtlamaktadır (Acharya ve Buzan, 2010: 21). Bu nedenlerle Batı-dışı akademisyenlerin kendi ülkelerinde aldıkları eğitimlerle disipline katkı yapmaları kolay olmamaktadır. Fakat yurtdışında eğitim görseler dahi danışmanlarının yönlendirmeleri, finansman imkânlarının sınırlı olması ve sahip oldukları bilgileri değerlendirme arzusu ile kendi ülkeleri üzerinde çalışmaya itilmektedirler. Belirtildiği gibi, Batı-dışı akademisyenlerden zaten disipline yapacakları katkı beklentisi, kendi ülke ya da bölgeleri ile ilgili bilgi kazandırmak olduğundan bu çalışmalar takdir edilmektedir (Rumelili, 2014: 207). Dolayısıyla disiplinin Batı-merkezliliğinin neden olduğu bu iş bölümü de çevre akademisyenlerinin disiplinin teorik zeminine eklemlenmelerini zorlaştırmaktadır.

Amitav Acharya ve Barry Buzan (2010: 17) ise Batı-dışı akademisyenlerin maduniyetini, uluslararası alandaki Batı egemenliğinin bir sonucu olarak görmektedirler. Onlara göre Batı'nın Gramşiyen hegemonyası doğal olarak kendi egemenliğini yeniden üreten aydınlarını da üretmektedir. Batılı teorik çerçeve, Batı'nın öz deneyimlerine göre şekillenen jargon ve Batı ile Batı-dışı arasında temsile dayalı olarak kurgulanan hiyerarşinin bilimsel değer konusunda da akademik camiaya yansması Batı'nın organik aydınlarını oluşturmaktadır. Batılı akademisyenlerin ve entelektüellerin oluşturduğu bu aydınlar disiplinin Batı-merkezli hâkim teorilerini üreterek prestijli çalışmalarda yer almaktadırlar. Bu nedenle uluslararası ilişkiler üzerine yürütülen entelektüel çabalar, kaçınılmaz olarak Batılı bir perspektife sahip olmaktadır. Böyle bir yapıda hegemon gücün altındaki grupların akademisyenlerinin kendilerini temsil etmesi zordur. Bu görüşe göre, Batı-dışı akademisyenlerin temsili ancak uluslararası sistemde Batı-dışından alternatif bir güç merkezi oluştuğunda mümkün olacaktır.

Disiplinde Batılı akademisyenlerin bu mafevk konumunu aşmak için, Aydınlı ve Mathews (2008: 693-697) Türkiye özelinde yaptıkları çalışmalarında, Batı-dışı akademisyenleri disiplinin Batı-merkezli teori ve tartışmalarına müdahil olmaktansa, kendi bölgesinin ya da ülkesinin koşullarına uygun kuramlar geliştirmeleri için teşvik etmişlerdir. Madun akademisyenin kendi toplumunun tarihsel ve siyasal evriminden ilham alarak ortaya koyduğu fakat genellenebilir olan bu kuramlar ve kavramlar, Batılı akademisyenlerin kuramlarına alternatif olabilecektir. Acharya ve Buzan tarafından "exceptionalist" veya "sub-systemic" (2010: 95), Aydınlı ve Mathews tarafından "home-grown" (2008: 698) olarak isimlendirilen, bölge akademisyenlerinin oluşturduğu bu kuramsal çalışmalar sayesinde Ortadoğu, Asyalı ve Afrikalı gibi Batı-dışı Uluslararası İlişkiler teorileri gelişebilecektir. Bu idealin gerçek olması halinde Uluslararası İlişkiler teorileri nihayet (Batı'nın uluslarla ilişkilerini değil de) uluslararası ilişkileri temsil edebilecektir. Disiplinin uluslararasılaşması, akademik çevrelerin uluslararasılaşmasını da besleyecektir.

Benzer bir çıkarımı Tickner'in Üçüncü Dünya üzerine yaptığı çalışmasından elde etmek mümkündür. Tickner, Batı'dan farklı çevresel ve kültürel etmenler nedeniyle Üçüncü Dünya'yı küresel sorunların incelenmesinde alternatif bir bilgi kaynağı olarak görmektedir. Örneğin, Hint kültürü, Batı kültürünün aksine, farklılığı baskı altına almayan ve çeşitli inançlara aynı saygıyı, önemi ve toleransı gösteren evrensel bir mantaliteye sahiptir. Bu kültürün etkisi, günlük hayatın işleyişi, kolonyal miras, istikrarsızlık, güvensizlik, yoksulluk ve savaşlar içinde yetişen bir çevre akademisyeni Batılı bir akademisyenden farklı bakış açısı geliştirecektir. Tickner (2003: 295-308) Batı-dışı akademisyenlerin kendi yerel özelliklerini baz alarak oluşturduğu kuramların, disiplinin Batı-

merkezciliğini kıracağına inanmaktadır. Disiplinin Batı-merkezciliğini kaybetmesi doğal olarak öteki akademisyenlere yer açacaktır.

Fakat Pınar Bilgin (2008: 5-23) Batı-dışı akademisyenlerden farklı yaklaşım beklentisini eleştirmektedir. Ona göre Batı ve Öteki farklılaşmaktan ziyade benzeşerek birbirlerini teşkil ettiklerinden Batılı olmayan analiz ve düşünüş biçimlerinin Batılı kavram ve kuramlardan tamamen soyutlanmış bir hal alamayacağını belirtmektedir. Örneğin, Doğulu akademisyen karşılıklı etkileşim sürecinde Batı'ya benzediği için Batılı kavram, norm ve kategorilere dayanarak araştırmalar yapacak ve Batılı akademisyenlere benzer yayınlar hazırlayacaktır. Bu benzeşme süreci o kadar etkili olmuştur ki, farklılık peşinde koşan akademisyenleri hayal kırıklığına uğratacaktır.

4. SONUÇ

Postkolonyal Teori klasik yaklaşımların verili olarak kabul ettikleri sistemi Batı-merkezci olmakla eleştirdiklerinden, mevcut düzeni ve düzenin tarihi arka planını postkolonyal halkların gözünden yeniden okumaya çalışmıştır. Postkolonyal çalışmaların bu adımı verili sistemin sorgulanarak dünyayı yeniden anlamlandırma çabalarını geliştirilmiş ve geleneksel teorilerin mitlerinin irdelenmesinin önünü açmıştır. Postkolonyal Teori'nin disiplinde iktidar konumunda olan her şeyi eleştirel bir süzgeçten geçirmesi Batı-dışı yaklaşımları teşvik etmek açısından yararlı olmaktadır. Bu sayede disiplinin Ötekiler'inin de sesi duyulmaya ve Öteki'nin temsili güçlenmeye başlamıştır. Bu durum sadece Batı'ya özgü ve Batı'nın önceliklerini konu alan yaklaşımlar yerine, Batı-dışını konu ve özne edinen yaklaşımların gelişmesine yardımcı olmaktadır.

Batı-dışı özne, unsur ve konuların ele alınması disiplinin araştırma nesnesinin kapsamını, Öteki lehine arttırmıştır. Bu katkı aynı zamanda disiplinin akademik çevrelerinde, Batı-dışı akademisyenlerin katkılarının artmasına yardımcı olmuştur. Çünkü Öteki'ne dair bilginin gereğinin ve değerinin anlaşılması, Batı-dışı akademisyenleri önemli bir başvuru kaynağı haline getirmektedir. Postkolonyal çalışmaların barındırdığı konu zenginliğinin yeni bilgi üretim süreçlerine kapı aralamış olması, bu konularda akademik çalışmaların sayısının artmasına yardımcı olmuştur. Uluslararası ilişkilerin farklı ve yeni konular üzerinden anlanmaya çalışılması, bu konularda yeni çalışmaların kaleme alınmasını sağlamış ve disiplin nezdinde Öteki'ne dair entelektüel çabaları arttırmıştır. Özellikle son yıllarda, disiplinin önemli dergilerinin içinde bulunduğu dergilerde postkolonyal çalışmalara dair özel sayılar yayınlanması bu çıkarımı desteklemektedir.

Teorik alanda yaşanan bu çok seslilik disiplinin kuramsal gelişimindeki Batı tekelini kırmaya yardımcı olan normatif bir değer taşımaktadır. Kuramsal çalışmalarda Batı-dışı akademisyenlerin yer alması, Öteki'nin konularının ve sorunlarının çalışılması, Ötekili öznelerin çalışmalara dâhil edilmesi disiplinde farklı ulusların da temsil edilmesini sağlamaktadır. Sıklıkla Batılı olmakla eleştirilen disiplinin içinde farklı toplumların yer alması, disiplini uluslararasılaşmaya yaklaştırmıştır. Uluslararası ilişkiler Batı'nın yayınlarını ve fikirlerini temsil eden bir çalışma alanı olmaktan çıkarak yer kürenin tamamının temsilini içeren bir bilim dalı olmaya ve Batı'nın denetiminden özgürleşmeye daha çok yaklaşmaktadır.

Diğer taraftan, bu kazanımlar önemli olmakla birlikte yeterli değildir. Yapılan çalışmaların sayısal olarak azlığı kadar, niteliksel açıdan noksanlıkları da bu yetersizliğin nedenidir. Nitekim Postkolonyal Teori çalışanları, güç ilişkilerinin ekonomik boyutunu ihmal ettikleri eleştirilerini haklı çıkaracak kadar kültürel ve söylemsel eşitsizlikle ilgilenmişlerdir. Fakat kolonyal ilişkilerin çok ciddi bir boyutunu ekonomik sömürü oluşturduğundan, bu durum postkolonyal çalışmalarda ciddi bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Aslında Postkolonyal Teori'nin Edward Said ve Gayatri Chakravorty Spivak gibi önemli temsilcileri derin emperyalizm çalışmaları yapmışlardır. Fakat bu teorisyenlere rağmen, daha çok Uluslararası İlişkiler'de olmak üzere, ekonomik sömürü ve araçları çalışmalarda yer almamıştır. Uluslararası

İlişkiler disiplininde Bağımlılık Yaklaşımları altında toplanan neokolonyal ilişkiler esasında kültürel alandaki kolonyal ilişkilerle eş zamanlı olarak ilerlemektedir. Bu nedenle postkolonyal teorisyenler tarafından güç ilişkileri tüm boyutlarıyla ele alınmalıdır. Zira postkolonyal eleştirmenler, postkolonyal kültürlerin yeniden dökümünü yapmak ile tüketim kapitalizminin arasındaki bağı ihmal ederlerken, örneğin New York Times unutmamaktadır. Batı medyası Batı'da üretilen metaların postkolonyal ülkelerin pazarlarına girmesini sağlayan küreselleşmeyi genellikle yeni ve özgürleştirici bir melezlik ya da çok kültürcülüğün yaratıcısı olarak lanse etmektedir. Bu nedenle Postkolonyal Teori'nin Batı-merkezciliği tevarüs etmemek için kültürün ekonomik ve politik yapılarla ilişkisini düşünmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte, yer kürenin çok çeşitli yerel özelliklerle bezenmiş uluslar tarafından bölünmüş olmasına rağmen, Postkolonyal Teori zor da olsa genellemelerden uzak durmak zorundadır. Bugün küreselleşme söylemleri altında ayrı kültürel ve sosyo-ekonomik özellikler aynı kalıplara dökülmektedir. Eğer postkolonyalistler anlamlı bir şekilde ayakta kalmak istiyorlarsa çağdaş dünya ve kolonyal kurumlar arasındaki ilişkide yerel durumlarla çok daha derinden ilgilenmek zorundadır. Aksi takdirde, Spivak'ın madunun konuşamayacağını ifade ettiği bir soruna dönüşecektir. Madunun kendini ifade etme çabası çarpıtılmış dil aracılığıyla söyleme dönüşecek ve bir anlam yozlaşması ile kendi kayboluşuna neden olacaktır. Benzer şekilde, Postkolonyalizm Batı'yı taşralaştırma projesi olarak doğduğu halde melezlik ve karşılıklı teşkil ilişkisinin yan etkisiyle Batı-merkezciliği destekleyerek kendi sesinde boğulacaktır. Batı-merkezciliği kırmaya çalışırken, onu söylemleriyle beslediği bir fasit daireye girerse madun konuşamayacaktır.

Postkolonyal Teori'nin Batı-merkezciliği besleme tehlikesine yaklaştığı başka bir nokta hem kolonyal hem de postkolonyal dönemde yalnızca Batı'ya odaklanmasıdır. Batılı devletlerin kolonileştirme pratiği hem içerik hem de genişlik açısından diğer kolonyal faaliyetlerden yoğun olduğundan böyle bir eğilim normal görülebilir. Fakat bu eğilimde örneğin, Rusya ve Orta Asya devletleri arasındaki ilişkiye yer bulmak çok mümkün görünmemektedir. Esasında, bu devletler Batı kolonyalizmini deneyim etmiş postkolonyal devletler ile pek çok noktada aynı mağduriyetleri paylaşmaktadırlar. Ancak mağduriyetlerinin müsebbibi Batılı bir devlet olmadığı için postkolonyal çalışmaların çoğunda anılmamaktadırlar. Bu nedenle Postkolonyalizm, kendisi de bir maduniyete sebep olmamak için Batı-merkezli kolonyalizm algısının dışına çıkmak zorundadır.

Fakat Postkolonyal Teori'nin henüz gelişim aşamasında olduğu unutulmamalıdır. Realizm gibi yarım yüzyıldan daha fazla süredir gelişmekte olan hem akademik hem de politik çevrelerin desteğini arkasına almış bir kuramın bile, örneğin Soğuk Savaş sonrasında olduğu gibi, krizlere girip deneyimler kazanarak gelişmeye devam ettiği düşünüldüğünde, Postkolonyal Teori'nin birtakım aksaklıklar yaşaması makul karşılanabilir. Hatta disiplinin Batı-merkezli tabiatının, Batı-dışını engelleyecek tüm alanlara sirayet ettiğinde bu aksaklıklar doğaldır. Disiplinin bugünkü durumuna bakıldığında halen Batı-merkezci duruş çok güçlü olduğundan, Batı-dışı bakış açılarını benimseyen kuramların gelişmeye devam etmesi zaruridir. Bu minvalde, Postkolonyal Teori'nin tüm eksikliklerini tamamlaması ve gelişimine devam etmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Acharya, A., Buzan, B. (2010). Why is there no non-western international relations theory? an introduction. In A. Acharya, B. Buzan (Ed.), *Non-Western International Relations Theory: Perspectives on and beyond Asia* (1-25). New York: Routledge.
- Ashcroft, B., Griffiths, G., Tiffin, H. (2002). *The empire writes back: Theory and practice in postcolonial literatures*. New York: Routledge.
- Ashcroft, B., Griffiths, G., Tiffin, H. (2007). *Post-colonial studies: The key concepts*. London; New York: Routledge.
- Aydınlı, E., Mathews, J. (2008). Periphery theorising for a truly internationalised discipline: spinning IR theory our of Anatolia. *Review of International Studies*, 34(4), 693-712.
- Aydınlı, E., Mathews, J. (2000), Are the core and periphery irreconcilable? The curious world of publishing in contemporary International Relations. *The International Studies Profession*, 1(3), 289-303.
- Ayoob, M. (2002). Inequality and theorizing in international relations: The case for subaltern Realism. *International Studies Review*. 4(3), 27-48.
- Barkawi, T., Laffey, M. (2006). The postcolonial moment in security studies. *Review of International Studies*, 32(2), 329-352.
- Beleiker, R. (2006). Searching for difference in a homogeneous discipline. *International Studies Review*, 8(1), 128-130.
- Bhabha, H. (1984). Of mimicry and man: the ambivalence of colonial discourse. In F. Cooper, A. L. Stoler (Ed.), *Colonial cultures in a bourgeois world* (152-162). Berkeley; Los Angeles: London: University of California.
- Bhabha, H. (1994). *The location of culture*. New York: Routledge.
- Bilgin, P. (2008). Thinking past “Western” IR?. *Third World Quarterly*, 29(1), 5-23.
- Blaney, D. L., Inayatullah, N. (2008). International relations from below. In C. Reus-Smith, D. Snidal (Ed.), *The oxford handbook of international relations* (663-674). New York: Oxford University.
- Cesaire, A. (1972). *Discourse on colonialism*. (Trans. J. Pinkham). New York: Monthly Review.
- Chakrabarty, D. (1992). Postcoloniality and the artifice of history: Who speak for “Indian” past. *Representations*, 37, 1-26.
- Chowdhry, G., Nair, S. (2002). Introduction: Power in postcolonial world: Race, gender, and class in international relations. In G. Chowdhry, S. Nair (Ed.), *Power, postcolonialism and international relations: readin race, gender, and class* (1-32). London: Routledge.
- Dirlik, A. (1994). The postcolonial aura: Third World criticism in the age of global capitalism. *Critical Inquiry*. 20(2), 328-356.
- Doty, R. L. (1996). *Imperial encounters: The politics of representation in north-south relations*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Eyryce-Tepeciklioğlu, E. (2013). Postkolonyal kuram: Uluslararası İlişkiler disiplinini dekolonize etmek. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 80-97.
- Fanon, F. (1986). *Black skin white masks*. (Trans. C. L. Markmann). London: Pluto.
- Fanon, F. (2004). *The wretched of the earth*. (Trans. R. Philcox). New York: Grove.

- Goody, J. (2012). Tarih Hırsızlığı. (Çev. G. Güven). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.
- Grovogui, S. N. (2013). Postcolonialism. In T. Dunne, M. Kurki, S. Smith (Eds.), *International Relations theory: Discipline and diversity* (247-265). Oxford: Oxford University Press.
- Grovogui, S. N. (2001). Sovereignty in Africa: Quasi-statehood and other myths in *International Relations*. In K. Dunn, T. M. Shaw (Eds.), *Africa's challenge to International Relations theory* (29-45). Hamsphire: Palgrave.
- Helliwell, C., Hindess, B. (2013). Time and the Others. In S. Seth (Ed.), *Postcolonial Theory and International Relations* (70-84). London: Routledge.
- Hobson, J. M. (2007). Is a critical theory always for the white west and for western imperialism? *Beyond Westphillian towards a post-racist IR*. *Review of International Studies*, 33(1), 91-116.
- Hobson, J. M. (2015). Batı medeniyetinin doğulu kökenleri. (Çev. E. Ermert). İstanbul: Yapı Kredi.
- Hoffmann, S. H. (2013). Bir Amerikan sosyal bilimi: Uluslararası İlişkiler. E. Diri (Ed.), *Uluslararası ilişkilerde anahtar metinler içinde* (143-164). İstanbul: Röle Akademik.
- Horvath, R. J. (1972). A definition of colonialism. *Current Anthropology*, 13(1), 45-57.
- Inayatullah, N., Blaney, D. L. (2004). *International relations and the problem of difference*. London: Routledge.
- İpek, V., Oyman, Ç. (2014). Postkolonyal Teori ve Uluslararası İlişkiler. R. Gözen (Ed.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri içinde* (405-442), İstanbul: İletişim.
- Jones, B. G. (2006). Introduction: International relations, eurocentrism and imperialism. In B. Jones (Ed.), *Decolonizing international relations* (1-19). Lanham: Rowman & Littlefield.
- Krause, K. (1998). Theorizing security, state formation and the 'Third World' in post-cold war world. *Review of International Studies*, 24(1), 125-136.
- Krishna, S. (2009). Globalization and postcolonialism: Hegemony and resistance in the twenty first century. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Krishna, S. (1993). The importance of being ironic: A postcolonial view on critical international relations theory. *Alternatives: Global, Local, Political*, 18(3), 385-417.
- Loomba, A. (2000). Kolonyalizm postkolonyalizm. (Çev. M. Küçük). İstanbul: Ayrıntı.
- Memmi, A. (2003). The colonizer and the colonized. (Trans. H. Greenfeld). London: Earthscan.
- Mgonja, B., Makombe, I. (2009). Debating international relations and its relevance to the third world. *African Journal of Political Science and International Relations*, 3(1), 027-037.
- Miles, R. (1989). *Racism*. London: Routledge.
- Nair, S. (2017, 18 December). Introducing postcolonialism in international relations theory. *E-International Relations*. Retrieved from <https://www.e-ir.info/2017/12/08/postcolonialism-in-international-relations-theory/>.
- Nkrumah, K. (1965). *Neo-colonialism: The last stage of imperialism*. London: Thomas Nelson & Sons Ltd.
- Rumelili, B. (2014). Batı merkezilik ve postkolonyalizm. E. Balta (Ed.), *Küresel siyasete giriş içinde* (203-220). İstanbul: İletişim.
- Rumelili, B. (2009). Uluslararası ilişkilerde yerel-görüşlülük ve Doğu'nun özneselliği. *Uluslararası İlişkiler*, 6(3), 45-71.

- Said, E. (1998). Oryantalizm. (Çev. N. Uzel). İstanbul: İrfan.
- Sartre, J. P. (2001). Colonialism and neocolonialism. (Trans. A. Haddour et al.). London: Routledge.
- Saurin, J. (2006). International relations as the imperial illusion or the need to decolonize IR. In B. G. Jones (Ed.), Decolonizing international relations. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Seth, S. (2009). Historical sociology and postcolonial theory: Two strategies for challenging eurocentrism. *International Political Sociology*, 3(3), 334-338.
- Seth, S. (2011). Postcolonial theory and the critique of international relations. *Millennium: Journal of International Studies*, 40(1), 167-183.
- Smith, B. C. (2003). Understanding third world politics: Theories of political change and development. New York: Palgrave Macmillan.
- Spivak, G. C. (1988). Can the subaltern speak?. In C. Nelson, L. Grossberg (Eds.), *Marxism and interpretation culture*. Basingstoke: Macmillan.
- Tickner, A. (2003). Seeing IR differently: Notes from the third world. *Millennium: Journal of International Studies*, 32(2), 295-324.
- Wæver, O. (1998). The sociology of a not so international discipline: American and European developments in international relations. *International Organization*, 52(4), 687-727.
- Young, R. (2003). *Postcolonialism: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

© Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license.
(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

EXTENDED ABSTRACT

Postcolonial Deconstruction of International Relations Discipline

1. Introduction

International Relations was born in Western institutions with the first chairs established, and its philosophical and historical ground was built on Western sources in parallel with the dominance of the West in global politics. For this reason, the history and development of International Relations - both as a discipline and as a form of relation- is described by identifying it with the history and development of the West. This West-centric parochialism of the discipline has inevitably excluded the history, problems, and subjective perspectives of the rest of the world. While the discipline should cover international relations and therefore all nations as subjects, its parochialism has shown International Relations as a subjective study area of the West. In its current form, the discipline does not express international relations, but rather the relations of the West with nations. Moreover, it is necessary to find the neglected Other in order to properly understand the formation, functioning, and dynamics of today's international relations. For this reason, without having a hierarchical structure, it is necessary to bring the non-Western perspective and knowledge to the discipline and to make room for non-Western academics.

Postcolonial Theory, which aims to change the Western way of thinking of the discipline, has begun to provide an important space for the Other by questioning the power relations of the discipline. Within the framework of Postcolonial Theory, it is tried to make an international relation reading by focusing on the history, problems, institutions, and actors of colonialism. In this sense, it is endeavored to evaluate the Western-centered mainstream theories of the discipline with a critical eye and to show how these theories marginalize the rest of the world. The postcolonial perspective helps to look at the hegemonic discourses, institutions, principles, and concepts of the discipline from the viewpoint of the Other.

2. Method

In the study, it is aimed to deconstruct the discipline by using Postcolonial Theory as an analytical framework. Thus, it has been tried to determine the limitations that need to be overcome for the internationalization of International Relations theories and studies, which are still in the development stage. The mainstream approaches, basic tendencies, functioning, and dynamics of the discipline are examined from the perspective of the Other. In a postcolonial framework, the theoretical and academic background of the discipline is critically examined.

In the analysis, the Western-centric nature of the discipline, the subject-object relationship in which the non-Western is marginalized, the hierarchy in historiography and academic communities is found to be problematic according to the postcolonial way of thinking. Therefore, these problems are formed the main focus of the study. First of all, the conceptual framework is included in the study. In this section, it is aimed to clarify colonialism, neocolonialism and postcolonial which are basic concepts of the study. Afterwards, in the main part of the study, the West-centric parochialism of the discipline when approaching events and problems, the subjectivity of the Other that it ignores, the historiography, and the discrimination still experienced in the discipline's academy are focused on. In the conclusion, the contributions and deficiencies of the Postcolonial approach to the internationalization of the discipline are discussed.

3. Discussion and Conclusion

The critical approach of Postcolonial Theory to everything that is in a position of power in the discipline is useful in promoting non-Western theories. In this way, in the discipline, the voice of the Other begins to be heard and the representation of the Other becomes stronger. It helps the

development of approaches that take on non-Western issues and subjects instead of approaches that are Western and take the priorities of the West.

Dealing with non-Western subjects, components and issues is increased the scope of the discipline's research object in favor of the Other. This contribution also helps to increase the contributions of non-Western scholars in the academic circles of the discipline. Understanding the need and value of knowledge of the Other makes non-Western scholars a significant reference source. The richness of postcolonial studies helps to increase academic studies on these topics by paving the way for new knowledge production processes. Trying to understand international relations through different and new perspectives increase the intellectual efforts on the Other in the discipline. As a result, the inclusion of non-Western academics in theoretical studies, inquiring of the issues and problems of the Other, and the inclusion of the Other subjects in the studies ensure the representation of different nations in the discipline.

On the other hand, although these achievements are important, they are not sufficient. The qualitative deficiencies of the studies as well as the quantitative inadequacy are the reason for this inadequacy. Additionally, Postcolonial Theory scholars are concerned with cultural and discursive inequality but are largely neglected the economic dimension of power relations. Since economic exploitation constitutes a very serious dimension of colonial relations, this situation reveals a serious deficiency in postcolonial studies. However, it should be noted that Postcolonial Theory is still in the development stage. These troubles are natural since the West-centric structure of the discipline affects all areas that would hinder the non-Western. As the West-centric stance is still dominant in the discipline, theories that adopt non-Western perspectives need to continue to evolve. In this respect, Postcolonial Theory needs to complete all its deficiencies and continue its development.